

MAGISTRÁT HLAVNÉHO MESTA SLOVENSKEJ REPUBLIKY BRATISLAVY

Materiál na rokovanie
Mestského zastupiteľstva
hlavného mesta SR Bratislavy
v dňoch 26. a 27.9.2012

Postavenie súsošia sv. Cyrila, Metoda a Gorazda v Bratislave

Predkladateľ:

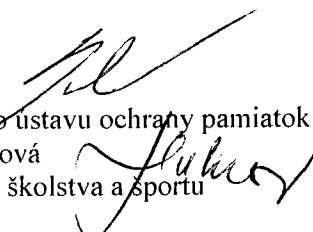
Mgr. Rastislav Gajarský
riaditeľ magistrátu

Zodpovedný:

Mgr. Elena Poláková
vedúca oddelenia kultúry, školstva a športu

Spracovateľ:

PhDr. Ivo Štassel
riaditeľ Mestského ústavu ochrany pamiatok
PhDr. Žofia Halmová
oddelenie kultúry, školstva a športu

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia
2. Dôvodovú správu
3. Výpis zo zápisnice z rokovania komisie kultúry a ochrany historických pamiatok MsZ zo dňa 13.09.2012
4. Uznesenie MsR č. 628/2012 zo dňa 05.09.2012

Kód uzn. 12.1.

Návrh uznesenia

Mestské zastupiteľstvo hlavného mesta SR Bratislavy

s c h v a ľ u j e

A) alternatívu

Postavenie súsošia Cyrila, Metoda a Gorazda v Bratislave v lokalite:

- a) Gorazdova ulica
- b) východná terasa Bratislavského hradu

B) alternatívu

Postavenie súsošia Cyrila, Metoda a Gorazda na základe žiadosti Spoločnosti Svätého Cyrila, Metoda a Gorazda na Hurbanovom námestí v Bratislave.

Dôvodová správa

Spoločnosť svätého Cyrila Metoda a Gorazda spolu s Maticou Slovenskou a Radou Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru sa obrátili písomne, listom z 23.08.2012 na primátora Bratislavy Milana Ftáčnika so žiadosťou o umiestnenie súsošia sv. Cyrila, Metoda a Gorazda (ďalej len „súsošie“) na Hurbanovom námestí. Realizáciu súsošia pripravujú žiadatelia v súvislosti s jubilejným 1150. výročím príchodu Cyrila a Metoda na územie Veľkej Moravy.

Prvé aktivity ohľadne postavenia súsošia sa uskutočnili začiatkom roka 2010, keď sa na hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislavu (ďalej len „hlavné mesto“) obrátila so žiadosťou **Spoločnosť sv. Gorazda**. Vo svojom liste z 26.05.2010 boli navrhované ako možné dve lokality – v prvom rade Námestie Slobody a v druhom rade Hurbanovo námestie. Hlavné mesto odpovedalo listom z 10.08.2010 v tom zmysle, že Námestie Slobody neodporúča kvôli jeho pripravovanej rekonštrukcii. Hurbanovo námestie nepovažuje za ideálnu lokalitu z priestorového hľadiska a odporúča uvažovať ešte s ďalšími lokalitami – napr. s Bratislavským hradom a možnosťou je aj formou ďalšej diskusie hľadateľné, najvhodnejšie umiestnenie. Pri Hurbanovom námestí hlavné mesto dopredu avizovalo podmienku, že tam nebude môcť byť zriadený monumentálny pamätník, ale iba štandardný pomník.

Vo veci postavenia súsošia pokračovala v komunikácii **Matica slovenská**, ktorá deklarovala svoju spoluprácu so Spoločnosťou sv. Gorazda aj s Radou Konferencie biskupov Slovenska pre vedu, vzdelanie a kultúru a požiadala o podporu pri postavení súsošia v širšom areáli Bratislavského hradu (listom z 03.05.2011), listom z 24.05.2011 požiadala Matica slovenská o podporu postavenia súsošia ako súčasť Národného pamätníka na Námestí Slobody.

Listom zo 17.08.2011 sa **Matica slovenská** (spolu so Spoločnosťou sv. Gorazda a Radou Konferencie biskupov Slovenska pre vzdelanie, vedu a kultúru) rozhodla opäť pre Hurbanovo námestie.

Vzhľadom na nejasnosti ohľadom umiestnenie súsošia so strany žiadateľov hlavné mesto viedlo odbornú diskusiu o možnej lokalite umiestnenia súsošia.

V odbornej diskusii odznali názory, ktoré posudzovali vhodnosť umiestnenia na Hurbanovom námestí. Podľa nich:

- Hurbanovo nám. nemá dostatočne pietny charakter na umiestnenie pomníka a odporúča sa uvažovať o inej lokalite,
- stanovisko Mestského ústavu ochrany pamiatok konštatuje, že zámer postavenia pomníka je v tejto lokalite akceptovateľný za podmienky, ak bude veľkosť pomníka prispôbená proporciám daného priestoru.

Matica slovenská spolu so Spoločnosťou sv. Gorazda a Radou KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru už nečakali na stanovisko hlavného mesta a vyhlásili verejnú anonymnú súťaž na súsošie s jeho umiestnením na Hurbanovom námestí. Odborná porota, ktorú menovali vyhlasovatelia súťaže dňa 21.02.2012 posúdila 24 súťažných návrhov a vybrala tri najlepšie (bez poradia). Súťažné návrhy boli od 13. do 18.03. vystavené v Justičnej sieni Primaciálneho paláca. Z troch najlepších diel neskôr bol vybraný vyhlasovateľmi ako

návrh od akad. soch. Antona Gábrika. Hlavné mesto nemalo na výber návrhu súsošia žiadny vplyv.

Dňa 20.06.2012 sa realizáciou súsošia zaoberala Komisia kultúry a ochrany historických pamiatok MsZ. Na zasadnutí sa zúčastnili zástupcovia Matice slovenskej, predseda p. Ing. M. Tkáč, tajomník p. PhDr. Mulík a sochár A. Gábrik, ktorí predstavili komisií víťazný návrh. Komisia vo svojom uznesení požiadala riaditeľa Mestského ústavu ochrany pamiatok (ďalej len „MÚOP“) vypracovať odbornú analýzu na umiestnenie súsošia podľa kritérií uvedených v Koncepcii narábania s pomníkmi, pamätníkmi, pamätnými tabuľami a výtvarnými dielami.

Odborná analýza MÚOP bola vypracovaná podľa týchto princípov:

- A. princíp významu pre štát a obec;
- B. princíp väzby na danú lokalitu;
- C. princíp zachovania mierky v danom priestore;
- D. princíp rešpektovania existujúcich artefaktov;
- E. princíp dôstojného prostredia.

Analýza bola spracovaná dvojkolovo.

- V prvom kole boli vybrané ideálne miesta na umiestnenie súsošia v Bratislave, vychádzajúc z prvých dvoch princípov.
- V druhom kole sa urobil výber z týchto lokalít na základe aplikácie posledných troch princípov.

Podľa analýzy vyšli z uvedeného výpočtu najlepšie dve lokality:

- ***plocha pred nástupom do kostola P. Márie Snežnej (pod Kalváriou) na Gorazdovej ulici,***
- ***východná terasa Bratislavského hradu (pri veľkomoravských vykopávkach)***

Uvedeným výberom samozrejme nie je dotknutá možnosť umiestniť pomník do inej lokality, ktorá nevykazuje parametre podľa uvedených princípov, lebo žiadatelia uplatňujú okrem vymenovaných aj iné princípy (v tomto prípade je to snaha dať pomník na miesto s veľkým pohybom ľudí). V zmysle pripravovaného mapového podkladu „Evidencie pomníkov, pamätníkov, pamätných tabuľ a výtvarných diel v Bratislave“ jednou z vybraných lokalít pre umiestňovanie artefaktov bude aj Hurbanovo námestie (bez bližšej špecifikácie).

Žiadatelia sa vo svojom liste z 23.08.2012 odvolávajú na predchádzajúce stanovisko hlavného mesta z roku 2010, kde lokalita Hurbanovho námestia nebola odmietnutá.

Výber lokality Hurbanovho námestia na umiestnenie súsošia posúdil MÚOP takto:

Kultúrno-historické hľadisko

Na Hurbanovom námestí (bývalý Uhoľný trh) sa nachádzala počas celého 18. storočia fontána spojená s veľkou vodnou nádržou. V 1. polovici 19. storočia bola fontána nahradená novou, s umelecky stvárneným stredovým pilierom. Fontána bola odstránená v 1. polovici 20. storočia, pravdepodobne z dopravných dôvodov. Existencia fontány je dôkazom, že aj v minulosti cítili potrebu umeleckého dotvorenia námestia, aj keď samozrejme fontána plnila v prvom rade protipožiarnu funkciu.

Existencia zabetónovaných verejných záchodkov pod povrchom námestia je síce historickým faktom, ale nijako to nemôže ovplyvniť dianie nad povrchom námestia. S ich obnovou sa neuvažuje, a preto boli pri poslednej obnove (ateliér Bogár, Králik, Urban) ponechané pod povrchom.

Toponymické hľadisko

Z toponymického hľadiska síce nie je úplne ideálnym riešením umiestniť súsošie na námestie pomenované po J. M. Hurbanovi, ale na druhej strane sa nejedná ani o žiaden „faul“, nakoľko:

- pomenovanie námestia (ulice) po dejateľovi je prejavom ocenenia jeho diela a nie je vždy nutné zdvojovať toto ocenenie ešte aj pomníkom (robí sa to len v prípade najväznejších osobností - A. Dubček, P.O. Hviezdoslav a pod);
- v meste existujú prípady pomníkov umiestnených na námestiach s iným názvom – najvypuklejšim prípadom je Rudnayovo nám., kde sú štyri pomníky, z toho ani jeden nie je venovaný kardinálovi Rudnayovi.

Výtvarné hľadisko

Hneď v úvode je potrebné zdôrazniť, že oficiálne posudzovanie výtvarnej stránky pomníkov nie je v kompetencii obce, ani stavebného úradu.

Pri neoficiálnom posudzovaní víťazného návrhu A. Gábrika sa dá konštatovať:

- návrh je stvárnený spôsobom, ktorý je bežný v oblasti sochárskej tvorby so sakrálnou tematikou – jedná sa o tradicionalisticko-realistický charakter diela s mierne expresívnym nábojom (pretiahnutá vertikálnosť a „vyziablosť“ postáv);
- autorom je akademický sochár, ktorý je zárukou profesionálneho zvládnutia diela;
- výber bol robený komisionálnym spôsobom z 24 súťažných návrhov, nemalo by teda ísť o podpriemerné dielo (to hrozí, ak sa robí priamy výber bez súťaže).

Z Á V E R

V súvislosti s umiestnením súsošia boli z hľadiska hlavného mesta vybrané ako najvhodnejšie lokality:

1. Gorazdova ulica
2. východná terasa Bratislavského hradu

Umiestnenie pomníka v priestoroch Bratislavského hradu je podmienené súhlasom Kancelárie Národnej rady SR.

Výberom najvhodnejších lokalít nie je vylúčené umiestnenie súsošia aj v inej lokalite mesta.

Vzhľadom na návrh žiadateľa, ktorý nepovažuje Gorazdovu ulicu, ani Bratislavský hrad za vhodné lokality z dôvodov ich excentrického umiestnenia, možno považovať aj Hurbanovo námestie z priestorového hľadiska za nie síce ideálnu lokalitu na umiestnenie súsošia, čo bolo konštatované už v liste hlavného mesta z 10.08.2010, na ktorý sa žiadatelia odvolávajú, ale podľa odbornej analýzy MUOP je táto lokalita možná na umiestnenie menšieho pomníka, súsošia, alebo výtvarného diela.

**Komisia kultúry a ochrany historických pamiatok
Mestského zastupiteľstva hlavného mesta SR Bratislavy**

Výpis zo zápisnice z rokovania komisie zo dňa 13.9.2012

K bodu 8

Postavenie súsošia sv. Cyrila, Metoda a Gorazda v Bratislave

Uznesenie

Komisia kultúry a ochrany historických pamiatok MsZ berie na vedomie predloženú informáciu o zámere postavenia pomníka sv. Cyrila, Metoda a Gorazda

Hlasovanie

Prítomní: 7   Za: 7   Proti: 0   Zdržal sa: 0

Mgr. Vladimír Kubovič
predseda komisie

Za správnosť: Halmová

Uznesenie č. 628/2012

zo dňa 05. 09. 2012

Mestská rada po prerokovaní materiálu

žiada

primátora hlavného mesta SR Bratislavy

ustanoviť odbornú komisiu, ktorá posúdi možnosť umiestnenia pamätníka sv. Cyrila, Metoda a Gorazda v lokalite Hurbanovo nám.
